

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตน
ตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

Ethical Leadership of School Directors that Impacts Teachers' Performances and Practices According to
Teachers' Professional Standards in the Schools under the Kalasin Primary Educational Service Area 3

เสกสรร สุระเลี้ยง¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิสิน² ดร.รัชฎาพร งามภูธร³

Seksan Surasiang¹ Asst.Prof. Dr. Saksit Rittilun² Dr. Rachadaphon Ngoipoothon³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยแบบผสมผสาน โดยมีขั้นตอนการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 451 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งคุณภาพของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.35-0.89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test สถิติทดสอบเชิงพหุคูณ ระยะที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา การปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครูและการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนระดับการปฏิบัติงานและระดับการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา, การปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครู,

การปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพของครู

¹ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

¹Master Of Education Program in Educational Administration Kalasin University

²อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

²Course Teacher in Master of Education Program in Educational Administration Kalasin University

³ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลเต่างอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

³Senior Professional Level Teachers Anubantaongoi School under the office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 1

*ผู้ติดต่อ, อีเมล: เสกสรร สุระเลี้ยง, seksanmoo@hotmail.com

รับเมื่อ 28 มกราคม 2564 แก้ไข 3 มีนาคม 2564 ตอปรับ 6 มีนาคม 2564

3. ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนระดับการปฏิบัติงานและระดับการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. การวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านความยุติธรรม/เที่ยงธรรมและด้านความรับผิดชอบ ร่วมกันอธิบายความผันแปรการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครูได้ร้อยละ 34.00 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ 0.490 และ 0.128 ตามลำดับ สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ $Z = 0.490(x_1) + 0.128(x_2)$

5. การวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและด้านความไว้วางใจ ร่วมกันอธิบายความผันแปรการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพของครูได้ร้อยละ 27.40 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ 0.409 และ 0.141 ตามลำดับ สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ $Z = 0.409(x_3) + 0.141(x_4)$

6. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านความยุติธรรม/เที่ยงธรรม ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะหาข้อมูลข้อเท็จจริงก่อนทำการตัดสินใจ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะวางตัวให้เป็นกลาง 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะรับฟังเสียงสะท้อนหรือความคิดเห็นของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจและผู้อื่นที่มีความคิดที่เห็นแตกต่าง 4) ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ควรปล่อยให้อุปสรรคที่เกิดขึ้นหรือข้อผิดพลาดนั้นในเวลานั้นจนเกินไป

ABSTRACT

This research is a mixed methods research with 2 phases of research. Phase 1 was to study the ethical leadership of school directors that impacts teachers' performances and practices according to Teachers' Professional Standards in the schools under the Kalasin Primary Educational Service Area 3. The research sample were 451 school directors and teachers. The research instrument was the questionnaires with 5-level rating scale, which had the discrimination between 0.35-0.89. The reliability of the questionnaires was 0.98. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, T-test, F-test, and multiple regression statistics. Phase 2 was to study the guidelines for the development of ethical leadership of school directors. The target group consisted of 9 persons. The instrument used for gathering information was the structured interview. The data analysis was completed by content analysis.

The research findings found that:

1. Level of ethical leadership of school directors, teachers' performances according to Teachers' Professional Standards, and teachers' practices according to Teachers' Professional Standards in schools under the Kalasin Primary Educational Service Area 3, overall was at a high level.

2. Levels of ethical leadership of school directors in different schools with different statuses under the Kalasin Primary Educational Service Area 3, overall and in each aspect were vary with a statistical significance at .05. Level of teachers' performances and practices according to Teachers' Professional Standards in different schools

with different statuses under the Kalasin Primary Educational Service Area 3, overall and in each aspect were not different.

3. Levels of ethical leadership of school directors in schools under the Kalasin Primary Educational Service Area 3, classified by school directors' different working experience in overall aspect, vary with a statistical significance at 0.05. Level of teachers' performances and practices according to Teachers' Professional Standards in schools under the Kalasin Primary Educational Service Area 3, classified by teachers' different working experience, in overall and in each aspect were not different.

4. The analysis of Multiple regression statistics of ethical leadership of school directors found that the aspects of justice/fairness and responsibility affected the variation of teachers' performances according to Teachers' Professional Standards at 34.00%. The regression coefficients of standard score were 0.490 and 0.128 respectively. The constant of the equation in a form of raw score equaled to 1.972. The forecasting equation in a form of standard score was as the following: $Z = 0.490(x_1) + 0.128(x_4)$

5. The analysis of Multiple regression statistics of ethical leadership of school directors found that, the aspects of responsibility and trust affected the variation of teachers' practices according to Teachers' Professional Standards at 27.40%. The regression coefficients of standard score were 0.409 and 0.141 respectively. The forecasting equation in a form of standard score was as the following: $Z = 0.409(x_2) + 0.141(x_3)$

6. The guidelines for the development of ethical leadership of school directors in schools under the Kalasin Primary Educational Service Area 3, in the aspect of justice/fairness consisted of the following: 1) The school directors shall identify facts before making any decisions., 2) The school directors shall be impartial., 3) The school directors shall listen to feedbacks or opinions of those who are affected by the decision-making and others who have different opinions., and 4) The school directors shall not neglect any problems or mistakes for a long period of time.

Keywords: Ethical Leadership of School Directors, Teachers' Performances According to Teachers' Professional Standards, Teachers' Practices According to Teachers' Professional Standards

ภูมิหลัง

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในทุก ๆ ระดับของสังคม คือ ผู้นำ ผู้นำเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการบรรลุ สวัสดิภาพ และสันติสุขของสังคม นอกจากนี้ ผู้นำยังมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กร (สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา, 2550, หน้า 2)

สังคมไทยในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมเป็นอย่างยิ่ง ครูจากโรงเรียนแห่งหนึ่งได้เข้ายื่นหนังสือร้องทุกข์ เรื่องร้องเรียนการพิจารณาการเลื่อนเงินเดือนครูโดยไม่ได้รับความเป็นธรรม และขอความช่วยเหลือจากศูนย์ดำรงธรรมประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามาตรวจสอบหาข้อเท็จจริงกรณีดังกล่าว (สยามรัฐ, 2562, ออนไลน์)

จากปัญหานี้ผลที่ตามมา คือ การไม่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชา จึงเกิดการต่อต้านในอำนาจหน้าที่ของผู้บริหาร นำมาซึ่งความล้มเหลวของการบริหารจัดการศึกษาในที่สุด (นพดล เจนอักษร, 2553, หน้า 23)

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักในปัญหาเหล่านี้จึงได้มีการออกกฎหมายและระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตนให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้น (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2555, หน้า 37)

การบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำ เพราะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งจะนำความสำเร็จมาสู่สถานศึกษา (ชาญชัย อาจินสมอาจารย์, 2555, หน้า 46-47)

ลักษณะที่ดีของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม กล่าวคือ จะต้องมิตีลปะในการโน้มน้าวจิตใจของผู้อื่นให้คล้อยตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของตนที่ต้องการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตลอดจนทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเชื่อฟัง เคารพนับถือ (นิกร สุขใจ, 2549, หน้า 7)

จากความสำคัญดังกล่าวเห็นได้ว่า บุคลากรที่มีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา คือผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน หากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษาที่ดีก็สามารถส่งผลให้ครูผู้สอนมีการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ทราบระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนของครูตามมาตรฐานวิชาชีพของครู และเพื่อเป็นสารสนเทศในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 อยู่ในระดับใด
2. ระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 อยู่ในระดับใด
3. ระดับการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 อยู่ในระดับใด
4. ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามสถานภาพ มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
5. ระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามสถานภาพ มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
6. ระดับการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามสถานภาพ มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
7. ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามประสบการณ์ทำงาน มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
8. ระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามประสบการณ์ทำงาน มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
9. ระดับการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามประสบการณ์ทำงาน มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

10. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านใดบ้าง ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

11. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

2. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

3. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

4. เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามสถานภาพ

5. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามสถานภาพ

6. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามสถานภาพ

7. เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามประสบการณ์ทำงาน

8. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามประสบการณ์ทำงาน

9. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตามประสบการณ์ทำงาน

10. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

11. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น

1. สถานภาพ
 - 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา
 - 1.2 ครูผู้สอน
2. ประสบการณ์ทำงาน
 - 2.1 น้อยกว่า 5 ปี
 - 2.2 5 – 10 ปี
 - 2.3 มากกว่า 10 ปี

ตัวแปรตาม

1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม
 - 1.1 ความยุติธรรม/เที่ยงธรรม
 - 1.2 ความไว้วางใจ
 - 1.3 ความเคารพ
 - 1.4 ความรับผิดชอบ
1. การปฏิบัติงาน
 - 1.1 การปฏิบัติหน้าที่ครู
 - 1.2 การจัดการเรียนรู้
 - 1.3 ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน
2. กรปฏิบัติตน
 - 2.1 จรรยาบรรณต่อตนเอง
 - 2.2 จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ
 - 2.3 จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ
 - 2.4 จรรยาบรรณต่อผู้รวมประกอบวิชาชีพ
 - 2.5 จรรยาบรรณต่อสังคม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ปีการศึกษา 2563 จากสถานศึกษาทั้งหมด 499 แห่ง จำนวนผู้บริหารสถานศึกษา 174 คน จำนวนครูผู้สอน 2,382 คน รวมทั้งหมด 2,556 คน

2. ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 451 คน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 120 คน ครูผู้สอน จำนวน 331 คน โดยเทียบจำนวนประชากรกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan (ธานีพร ศิลป์จารุ, 2551, หน้า 49) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น ปรับให้สอดคล้องเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวอย่าง แล้วใช้การสุ่มแบบง่าย เพื่อสุ่มตัวอย่างจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ปีการศึกษา 2563 ที่ใช้เป็นตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าค่าเฉลี่ยรวม คือ ด้านความยุติธรรม/เที่ยงธรรม มาหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยพิจารณาจากข้อคำถามในด้านความยุติธรรม/เที่ยงธรรม ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 ลำดับสุดท้าย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้บันทึกแบบคำร้องขอออกหนังสือราชการต่อสำนักงานคณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จากตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

3. ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานศึกษา พร้อมแบบสอบถามไปยังสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่มีตัวอย่างอยู่ในสถานศึกษา

4. หลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานศึกษา ผังไป 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้ติดตามการตอบกลับคืนของแบบสอบถามในสถานศึกษาที่ยังไม่ได้ข้อมูล ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 451 ฉบับ

5. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับจากการตอบกลับมาตรวสอบความถูกต้องคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ได้จำนวน 451 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 มาวิเคราะห์หาค่าสถิติ ประมวลผล และเรียบเรียงเป็นผลการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1.1) ตรวจสอบความเที่ยงตรง 1.2) วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก และ 1.3) วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น

2. สถิติพื้นฐาน

2.1) ค่าร้อยละ (Percentage) 2.2) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ 2.3) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐาน

3.1) โดยใช้สถิติ (t-test) 3.2) การทดสอบทีทดสอบเอฟ (F-test) และ 3.3) การทดสอบสมมุติฐานโดยการ

การถดถอยเชิงพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Method)

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความเคารพ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความไว้วางใจ อยู่ในระดับมาก ด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก และลำดับสุดท้ายคือ ด้านความยุติธรรม/เที่ยงธรรม อยู่ในระดับมาก

2. ระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในระดับมาก และลำดับสุดท้าย คือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน อยู่ในระดับมาก

3. ระดับการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ อยู่ในระดับมาก และลำดับสุดท้าย คือ ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง อยู่ในระดับมาก

4. ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน
6. ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน
7. ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ที่แตกต่างกัน โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความยุติธรรม/เที่ยงธรรม ด้านความไว้วางใจและ ด้านความเคารพ ประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับประสบการณ์ทำงาน 5 - 10 ปี และประสบการณ์ทำงาน 5 - 10 ปี กับประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี เหมือนกันทั้ง 3 ด้าน
8. การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครู จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ที่แตกต่างกัน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน
9. การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพของครู จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ที่แตกต่างกัน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน
10. การวิเคราะห์หาค่าสถิติถดถอยพหุคูณภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านที่ร่วมกันอธิบายความผันแปรการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครู คือ ด้านความยุติธรรม/เที่ยงธรรมและ ด้านความรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอธิบายความผันแปรการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ได้ร้อยละ 34.00 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .490 และ .128 ตามลำดับ และมีค่าคงที่ของสมการในรูปคะแนนดิบ เท่ากับ 1.972 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้ $\hat{y} = 1.972 + 0.430(x_1) + 0.111(x_2)$ และเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ $Z = 0.490(x_1) + 0.128(x_2)$
11. การวิเคราะห์หาค่าสถิติถดถอยพหุคูณภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านที่ร่วมกันอธิบายความผันแปรการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพของครู คือ ด้านความไว้วางใจและด้านความรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอธิบายความผันแปรการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ได้ร้อยละ 27.40 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .409 และ .141 ตามลำดับ และมีค่าคงที่ของสมการในรูปคะแนนดิบ เท่ากับ 2.412 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ดังต่อไปนี้ $\hat{y} = 2.412 + 0.349(x_1) + 0.120(x_2)$ และเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังต่อไปนี้ $Z = 0.409(x_1) + 0.141(x_2)$
12. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความยุติธรรม/เที่ยงธรรม ดังนี้
- 12.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรหาข้อมูลข้อเท็จจริงก่อนทำการตัดสินใจ
 - 12.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะวางตัวให้เป็นกลาง
 - 12.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรรับฟังเสียงสะท้อนหรือความคิดเห็นของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจและผู้อื่นที่มีความคิดที่เห็นแตกต่าง
 - 12.4 ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ควรปล่อยให้อุปสรรคที่เกิดขึ้นหรือข้อผิดพลาดนั้นไว้นานจนเกินไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. การเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรับผิดชอบ

ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านความยุติธรรม/เที่ยงธรรม ด้านความไว้วางใจ และด้านความเคารพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า ประสิทธิภาพการทำงานแตกต่างกัน มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน จำนวน 2 คู่ ได้แก่ ประสิทธิภาพการทำงานน้อยกว่า 5 ปี กับประสิทธิภาพการทำงาน 5 – 10 ปี และประสิทธิภาพการทำงาน 5 – 10 ปี กับประสิทธิภาพการทำงานมากกว่า 10 ปี เหมือนกันทั้ง 3 ด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการมีประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน จึงทำให้ประสิทธิภาพในการพบเรื่องราวเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษาต่างกันเพราะผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละคนย่อมมีภาวะผู้นำที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระพยุธรตุนโชโต (2558, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสกลนคร จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2. การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครู จำแนกตามประสบการณ์ทำงานที่ต่างกัน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการมีประสบการณ์ทำงานที่ต่างกันหรือไม่มีมาตรฐานการปฏิบัติงานที่เหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระพยุธรตุนโชโต (2558, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานวิชาชีพ จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพของครู จำแนกตามประสบการณ์ทำงานที่ต่างกัน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการมีประสบการณ์ทำงานที่ต่างกันหรือไม่มีมาตรฐานการปฏิบัติตนที่เหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเทอไทย คงงาม (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู พ.ศ. 2548 ของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู พ.ศ. 2548 โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

4. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษารวมกันอธิบายความผันแปรการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ได้ร้อยละ 34.00 โดยพบว่าตัวแปรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครู คือ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความยุติธรรม/เที่ยงธรรม และด้านความรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษารวมกันอธิบายความผันแปรการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ได้ร้อยละ 27.40 โดยพบว่าตัวแปรที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพของครู คือ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความไว้วางใจ และด้านความรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการมี 1) ด้านความยุติธรรม/เที่ยงธรรม เป็นเจตจำนงที่จะให้แก่ทุกคนในส่วนที่เขาพึงจะได้ ความเที่ยงธรรม ความไม่เอินเอียงเข้าข้างใดข้างหนึ่ง และความเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ 2) ความไว้วางใจ เป็นความไว้วางใจต่อบุคคลอื่นหรือความคาดหวังในทางบวกต่อบุคคลอื่นว่าปฏิบัติต่อเราด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอารัดเอาเปรียบ โดยมีความเชื่อว่าพวกเขาจะปฏิบัติตามสิ่งที่เราคาดหวังไว้ 3) ความรับผิดชอบ เป็นการแสดงออกถึงการกระทำของตนเองการรู้จักหน้าที่และตระหนักในความรับผิดชอบต่องาน อย่างมุ่งมั่นความตั้งใจ ไม่ย่อท้อ ไม่ละเลยทอดทิ้งงาน ยอมรับผลการกระทำด้วยความเต็มใจไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสีย และพร้อมที่จะปรับปรุง

แก้ไขผลการปฏิบัติงานนั้นให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกรศร รักสวน (2559, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ผลวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ด้านใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาด้านความเฉลียวฉลาด และด้านความซื่อสัตย์ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ได้ร้อยละ 55.80 และยังสอดคล้องกับเนาวรัตน์ รอดเพ็ญ (2560, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ด้านการตัดสินใจอย่างมีจริยธรรม และด้านความเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากร ได้ร้อยละ 63.83

5. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความยุติธรรม/เที่ยงธรรม
 ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรหาข้อมูลข้อเท็จจริงก่อนทำการตัดสินใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะวางตัวให้เป็นกลาง ผู้บริหารสถานศึกษาควรรับฟังเสียงสะท้อนหรือความคิดเห็นของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจและผู้อื่นที่มีความคิดที่เห็นแตกต่าง และผู้บริหารสถานศึกษาไม่ควรปล่อยให้อุปสรรคที่เกิดขึ้นหรือข้อผิดพลาดนั้นไว้นานจนเกินไป ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความยุติธรรม/เที่ยงธรรม เป็นแนวคิดเกี่ยวกับความถูกต้องตามศีลธรรมบนพื้นฐานของจริยธรรม ความเที่ยงธรรม และความเป็นธรรม โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ อีกทั้งความยุติธรรม/เที่ยงธรรมเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งต้องมีและพึงปฏิบัติ เพื่อที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ สุเทพ ปาลสาร (2555, หน้า 130) ที่กล่าวว่า การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาถึงความยุติธรรมจะต้องมีกระบวนการข้อมูลที่มีความเป็นกลาง และข้อมูลที่ได้ต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ผู้บริหารจะต้องใช้กระบวนการที่เปิดเผยไม่ลำเอียงก่อนการตัดสินใจ คำนึงถึงความขัดแย้งที่จะเกิดตามมาด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีการตัดสินใจที่เป็นลำดับขั้นตอนสืบค้นหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงก่อนทำการตัดสินใจ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไปควรที่จะศึกษาตัวแปรต้นเพิ่มเติมขึ้น เช่น ขนาดของสถานศึกษา เพื่อที่จะได้เห็นถึงความแตกต่างในการให้ข้อมูลมากขึ้น เพราะขนาดสถานศึกษาที่ต่างกันย่อมปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน และการบริหารสถานศึกษานั้นย่อมต่างกันออกไป

เอกสารอ้างอิง

- ไกรศร รักสวน. (2559). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ชาญชัย อาจินสมมาตร. (2555). การบริหารการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาองค์กร. สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์.
- เทอไทย ดงงาม. (2553). การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู พ.ศ. 2548 ของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

- ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย spss. กรุงเทพฯ: บิสิกเนสฮาร์แอนด์ดี.
- นพดล เจนอักษร. (2553). นวัตกรรมการบริหารในประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล กรุ๊ป.
- นิกร สุขใจ. (2549). แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอขุนยวม จังหวัด แม่ฮ่องสอน.
การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เนาวรัตน์ รอดเพ็ญ. (2560). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียน
อาชีวศึกษาเอกชน เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
- พระพยุ รตนโชโต . (2558). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ส่งผลต่อการ
ปฏิบัติงานของครู โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสกลนคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครพนม: มหาวิทยาลัยนครพนม.
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. (2550). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคู คณาจารย์และบุคลากร
ทางการศึกษา พ.ศ. 2549 – 2551. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สยามรัฐ. (2562). ครูอุตรพิทยบุกศูนย์ดำรงธรรม ร้องผู้บริหารเลื่อนขึ้นเงินเดือนไม่เป็นธรรม เข้าถึงได้จาก
<https://siamrath.co.th/n/88264>.
- สารานุกรมปรัชญาออนไลน์ฉบับสังเขป. (2554). ประสบการณ์นิยม. เข้าถึงได้จาก <http://www.parst.or.th/philospedia/>.
- สุเทพ ปาลสาร. (2555). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2555). เอกสารประกอบการดำเนินงานของ คมจ.และ อสคค. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). แนวทางบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา.
กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา